

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра кримінології та кримінально-виконавчого права

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

«Запобігання злочинам у сфері економіки»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором студента

Рік набору – 2021

Харків

2021

Силабус навчальної дисципліни «Запобігання злочинам у сфері економіки» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. 15 с.

Розробники:

Колб Олександр Григорович,
доктор юридичних наук, професор;
Новіков Олег Володимирович,
кандидат юридичних наук

Затверджено на засіданні кафедри кримінології та
кримінально-виконавчого права
(протокол № 14 від 30 червня 2021 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями) затверджено на засіданні
кафедри кримінології та
кримінально-виконавчого права
(протокол № 14 від 10 червня 2022 року)

Завідувач кафедри – Головкін Богдан Миколайович, доктор юридичних наук,
професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України

Дані про викладачів

Назва навчальної дисципліни	Запобігання злочинам у сфері економіки
Статус навчальної дисципліни	За вибором курсанта (студента)
Викладачі	Колб Олександр Григорович, професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України; Новіков Олег Володимирович, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права, канд. юрид. наук
Контактний телефон	0502305402; 093 724 30 03
E-mail	lesya5@meta.ua; oleg.novikov@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	За Zoom-посиланням у графіку індивідуальних консультацій

Анотація навчальної дисципліни

Розкриваються основні засади державної політики, стратегії й механізми запобігання та протидії злочинності у сфері економіки. Аналізуються міжнародні стандарти і кращі практики запобігання злочинності у сфері економіки. Оцінюється сучасний стан та тенденції поширення кримінальних правопорушень у сфері економіки, характеризуються причини та умови їх вчинення. Розкривається система запобігання і протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки та окремим її проявам.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування системи знань про злочинність у сфері економіки, окремі її прояви, причини та умови вчинення кримінальних правопорушень у сфері економіки, організаційні та правові засади функціонування системи запобігання злочинності у сфері економіки, набуття здатності розв'язувати під час навчання складні задачі і проблеми,

пов'язані із застосуванням законодавства щодо запобігання і протидії злочинності у сфері економіки, активізація аналітичної та науково-дослідницької діяльності студентів, а також формування практичних навичок діяльності правника.

Завдання:

- розуміння сутності та форм проявів злочинності у сфері економіки;
- вивчення міжнародних нормативно-правових актів та національного законодавства у сфері боротьби з кримінальними правопорушеннями у сфері економіки;
- формування навичок аналізу сучасного стану і тенденцій поширення злочинності у сфері економіки в Україні і світі;
- набуття знань про правовий статус суб'єктів запобігання та протидії злочинності у сфері економіки;
- визначення теоретичних і прикладних проблем запобігання та протидії злочинності у сфері економіки.

***Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.
Міждисциплінарні зв'язки***

Пререквізити: кримінальне право, кримінальний процес, господарське право, економічна теорія, порівняльне правознавство.

Кореквізити: публічне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці, порівняльне правознавство, державна влада та місцеве самоврядування: теорія та практика.

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти має демонструвати такі результати навчання:

РН НД 1. Аналізувати поняття й ознаки злочинності у сфері економіки та форми її прояву, а також характеризувати сучасний стан і тенденції її поширення в Україні та здійснювати кримінологічний аналіз структурованих

і неструктурованих даних, пов'язаних із злочинною діяльністю суб'єктів господарювання.

РН НД 2. Доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію щодо видів злочинності у сфері економіки та заходи запобігання їм, а також розуміти їх вплив на національну безпеку та інші об'єкти правового захисту.

РН НД 3. Характеризувати причини та умови вчинення кримінальних правопорушень у сфері економіки, у загальному визначати проблеми у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, а також розуміти зміст інституційних моделей і стратегій запобігання та протидії злочинності у сфері економіки у світі.

РН НД 4. Пояснювати проблеми, що виникають у процесі формування та реалізації державної політики у сфері економічної безпеки та визначати правовий статус суб'єктів запобігання та протидії злочинності у сфері економіки, а також встановлювати зміст діяльності, пов'язаної з їх взаємодією та координацією зусиль у цьому напрямі.

РН НД 5. Надавати загальну характеристику міжнародних стандартів та механізмів запобігання та протидії злочинності у сфері економіки, змісту політики ООН у зазначеній сфері, а також встановлювати вплив транснаціональних корпорацій на тінізацію світової економіки.

РН НД 6. Аналізувати ключові риси осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення у сфері економіки.

РН НД 7. Характеризувати керівні принципи, стратегічні пріоритети і превентивні механізми впливу на злочинність у сфері економіки.

РН НД 8. Надавати відповідні професійні консультації з питань дотримання прав, свобод та законних інтересів громадян і юридичних осіб під час здійснення заходів запобігання і протидії злочинності у сфері економіки, а також використовувати результати наукових досліджень для розробки пропозицій щодо удосконалення чинного законодавства.

РН НД 9. Надавати кримінологічну характеристику окремим видам злочинності у сфері економіки та визначати заходи запобігання їм.

РН НД 10. Надавати кримінологічну характеристику кримінальним правопорушенням проти порядку зайняття господарською діяльністю та визначати заходи запобігання їм.

РН НД 11. Надавати кримінологічну характеристику кримінальним правопорушенням проти системи оподаткування і системи загальнообов'язкового державного соціального страхування та визначати заходи запобігання їм.

РН НД 12. Надавати кримінологічну характеристику кримінальним правопорушенням проти засад добросовісної конкуренції та визначати заходи запобігання їм.

**Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання**

№ п/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
1	Злочинність у сфері економіки: поняття, ознаки, види форми прояву, сучасний стан та тенденції розвитку	Злочинність у сфері економіки: поняття, ознаки, види форми прояву, сучасний стан та тенденції розвитку	3
2	Аналіз та оцінювання ризиків вчинення кримінальних правопорушень суб'єктами господарювання у сфері економіки.	Аналіз та оцінювання ризиків вчинення кримінальних правопорушень суб'єктами господарювання у сфері економіки.	3
3	Причини та умови вчинення кримінальних правопорушень у сфері економіки, а також заходи щодо їх нейтралізації.	Причини та умови вчинення кримінальних правопорушень у сфері економіки, а також заходи щодо їх нейтралізації.	3
4	Суб'єкти запобігання та протидії економічній злочинності.	Суб'єкти запобігання та протидії економічній злочинності.	3
5	Міжнародні стандарти та найкращі зарубіжні практики запобігання злочинності у сфері економіки	Міжнародні стандарти та найкращі зарубіжні практики запобігання злочинності у сфері економіки	3
6	Кримінологічна характеристика та запобігання окремим видам злочинності у сфері економіки	Кримінологічна характеристика та запобігання окремим видам злочинності у сфері економіки	3
7		Кримінологічна характеристика та	4

		запобігання кримінальним правопорушенням проти порядку зайняття господарською діяльністю	
8		Кримінологічна характеристика та запобігання кримінальним правопорушенням проти системи оподаткування і системи загальнообов'язкового державного соціального страхування	4
9		Кримінологічна характеристика та запобігання кримінальним правопорушенням проти засад добросовісної конкуренції	4

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи;
- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, законодавчих актів зарубіжних країн;
- робота над кейсами з питань прийняття й виконання адміністративних актів;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквиумів і тестування.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у Методичних матеріалах з навчальної дисципліни «Запобігання корупції у сфері економіки» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної

дисципліни*Нормативно-правові акти*

1. Конституція України: Закон України від 28. 06. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05. 04. 2001 р. № 2341-III із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
4. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
5. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
6. Про бюро економічної безпеки України : Закон України від 21. 01.2021 № 1150-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>.
7. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL :: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20>.
8. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.
9. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.
10. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 року № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>.
11. Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та протоколів, що її

доповнюють : Закон України від 4 лютого 2004 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1433-15#Text>.

12. Стратегія національної безпеки України Безпека людини – безпека країни: затверджена Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>.

13. Національна стратегія у сфері прав людини: затверджена Указом Президента України від 24 березня 2021 року №119/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#Text>.

14. Стратегія сталого розвитку «Україна -2020», свалена Указом Президента України від 12 січня 2015 №5/20015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>.

15. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 року №722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

16. Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів)". Проект Закону України від 02.06.2021 №5599. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72105.

17. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою : Закон України від 4 червня 2020 року № 671-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-20#Text>.

18. Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом від 8 листопада 1990 року. Ратифіковано із заявами і застереженнями Законом України від 17.12.1997 № 738/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_029#Text.

19. Рішення № 2009/371/ПВД Ради про створення Європейського поліцейського відомства (Європол). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a78#Text.

Література

Основна література

1. Кримінологія : підручник / Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. Г. Колб та ін. ; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків : «Право», 2020. 382 с.
2. Проблеми розслідування економічних злочинів: навчальний посібник / В.М. Попович, М.В. Попович. К.: Юрінком Інтер, 2016. 351 с.
3. Макаренко Н.К. Професійна злочинність в Україні: кримінологічний аналіз і запобігання: монографія. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 467 с.
4. Запобігання корупції: підручник / Батиргарєєва В. С., Головкін Б. М., Колб О. Г. та ін.; за заг.ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2019. 296 с.
5. Олійник Д. О. Запобігання корупційним злочинам, що вчиняються при здійсненні митних процедур: монографія. Харків : Право, 2018. 200 с.
6. Сметаніна Н. В. наукові підходи до теорії злочинності у сучасній українській кримінології :монографія. Харків: Право, 2016. 192 с.
7. Горбач Л. М., Плотніков О. В. Глобалізація: світова економіка та українські реалії: монографія. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 224 с.
8. World Economic Outlook, Oktober 2020:a/ Long and Diffcult Ascent. – Washington D. C. IMF. 2020/ - 182 pp.
9. Василевич В. В. Кримінологічна політика України: монографія . Київ: Нац.акад.внутр.справ, 2020. 435 с.

Додаткова література

1. Скакун Т. О. Економічні злочини: сутнісні ознаки та криміналістичний аналіз їх вчинення. *Ефективна економіка. Електронне наукове фахове видання.* 2018. chrome-extension://efaidnbnmnibpcjpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=http%3A%2F

%2Fwww.economy.nayka.com.ua%2Fpdf%2F3_2018%2F155.pdf&cLen=139190
&chunk=true.

2. Співак О. Бюро економічної безпеки України: що передбачає прийнятий закон та які можливі наслідки для бізнесу. *Рада бізнес-омбудсмена*. <https://boi.org.ua/publications/press/1367-byuro-ekonomichnoyi-bezpeki-ukrayini-csho-peredbachaye-prijnyatij-zakon-ta-yaki-mozhlivi-naslidki-dlya-biznesu/>

3. Литвиненко В., Пригунов П., Гуцалюк М., Концептуальні засади протидії організованій злочинності і корупції на сучасному етапі розвитку України. *Публічне право*. 2020. № 1 (37). С. 124-135.

4. Попенко Я. В. Бюро економічної безпеки: завдання та проблеми утворення. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2021. №2 (2). С. 87-93.

5. Sidorov, V., & Zdorovko, S. Глобалізація економіки та транснаціональна організована злочинність. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм*. 2017. № 6. С. 58-70.

6. Головкін Б. М. Тіньова зовнішня торгівлі і корупція на митницях. *Проблеми законності*. 2017. Вип. 139. С. 218-230.

7. Гудмен. М. Злочини майбутнього: пер.з англ. І. Мазарчук та Я. Машико. Харків: Фабула, 2019. 292 с.

Інтернет-ресурси

Офіційний сайт Національного антикорупційного бюро України
<https://nabu.gov.ua/>

Офіційний сайт Служби безпеки України <https://ssu.gov.ua/>

Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України
<https://www.mvs.gov.ua>

Офіційний сайт Національної поліції України - <https://www.npu.gov.ua>

Межрегиональный научно-исследовательский институт Организации

Объединенных Наций по вопросам преступности и правосудия (ЮНИКРИ) - <https://www.un.org/ru/ga/unicri/>

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України - <https://ivpz.org/ker-vnitstvo>

Офіційний веб-портал Національного агентства з питань запобігання корупції – <https://nazk.gov.ua/uk/>

Офіційний веб-портал Офісу Генерального прокурора – <https://www.gp.gov.ua/ua/index.html>

Офіційний веб-портал Державної служби статистики – <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Судова статистика – https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/

Єдиний державний реєстр судових рішень – <https://reyestr.court.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Верховної Ради України – <http://rada.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Президента України – <http://www.president.gov.ua>

Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>

Офіційний веб-портал Ради національної безпеки і оборони - <https://www.rnbo.gov.ua>

Офіційний сайт Євростату - <https://ec.europa.eu/eurostat>

Офіційний сайт Європолу - <https://www.europol.europa.eu/>

Офіційний сайт Управлінням ООН по наркотикам і злочинності (UNODC) - <https://www.unodc.org/>

Офіційний сайт Європейського бюро проти шахрайства (OLAF) - https://ec.europa.eu/anti-fraud/home_en

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права. URL:

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=199:kafedra-kriminologii-ta-kriminalno-vikonavchogo-prava&Itemid=151.

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*: регулярно відвідувати лекції й практичні заняття; систематично та активно працювати на них; переконливо наводити аргументацію при розв'язанні завдань; якісно виконувати письмові завдання, контрольні та самостійні роботи тощо. Практичні заняття, пропущені за поважних причин, можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*: брати участь в наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, готувати тези наукових доповідей тощо.

Обов'язкова вимога – дотримання здобувачами вищої освіти норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (приміром, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Запобігання злочинам у сфері економіки» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких

засобів: усне/письмове опитування, експрес-опитування, вирішення практичних завдань, участь у розробці кейсу, підготовка презентації, есе, реферату тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквиумів.

Обов'язковою формою самостійної роботи студентів є підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи. Максимальна кількість балів за результатами захисту індивідуальної підсумкової письмової роботи – 20 балів.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є диференційований залік. Мінімальна кількість балів для отримання диференційованого заліку – 60.

Шкала підсумкового педагогічного контролю:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою для заліку	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		

			60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		0 – 34